

THỰC TRẠNG VÀ BIỆN PHÁP RÈN LUYỆN KỸ NĂNG THOÁT HIỂM CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

TRẦN THỊ THỦY THƯƠNG NGỌC
Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế
Email: tranthuythuongngoc@dhsphue.edu.vn

Tóm tắt: Trường mầm non là môi trường thuận lợi nhất để trẻ phát triển, rèn luyện các kỹ năng sống cho trẻ lứa tuổi mầm non, đặc biệt là các kỹ năng thoát hiểm. Nghiên cứu cho thấy, kỹ năng thoát hiểm hiện nay của trẻ còn hạn chế và thụ động, trẻ chưa biết cách thoát hiểm trong những tình huống khẩn cấp, không biết bảo vệ mình trước các tình huống xấu và chưa biết cách tìm kiếm sự giúp đỡ đúng đắn. Bài viết này trình bày kết quả nghiên cứu thực trạng rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ 5-6 tuổi ở 20 giáo viên của 2 trường mầm non Phong Xuân 1 và Phong Xuân 2 của huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế. Kết quả nghiên cứu cho thấy, giáo viên các trường này đã có sự nhận thức về sự cần thiết phải rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ, tuy nhiên họ lại chưa có phương pháp, hình thức để tổ chức rèn luyện hiệu quả các kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Trên cơ sở nghiên cứu thực trạng, bài viết đưa ra các biện pháp nhằm tăng cường rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ.

Từ khóa: Kỹ năng, kỹ năng thoát hiểm, trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Theo báo cáo Tổng hợp về phòng chống tai nạn thương tích (TNTT) trẻ em ở Việt Nam do Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội phối hợp với Quỹ Nhi đồng Liên Hiệp Quốc (UNICEF) tại Việt Nam cho thấy, số lượng các vụ thương tích trẻ em ngày càng tăng và đang trở thành vấn đề y tế công cộng. Thống kê của Tổ chức Y tế thế giới, mỗi năm trên toàn cầu có hơn 900.000 trẻ em và vị thành niên dưới 18 tuổi tử vong do thương tích, trong đó 90% là thương tích không chủ ý. 95% tử vong do thương tích trẻ em xảy ra ở các cơ sở y tế và nhiều trẻ bị tàn tật suốt đời. Nguyên nhân hàng đầu là do hỏa hoạn, tai nạn giao thông, bị bỏng,... Vì vậy, việc dạy cho trẻ mầm non kỹ năng thoát hiểm là cần thiết [8], [10].

Theo Từ điển tiếng Việt: “Thoát” là ra khỏi nơi bị vây hãm, nơi nguy hiểm hoặc khỏi một tình trạng xấu nào đó. “Hiểm” là có thể gây nguy hại cho mình hoặc gây hại cho cả xã hội. Vậy “Thoát hiểm” có thể hiểu là một hành động, một phương thức thoát khỏi sự vây hãm, nguy hiểm của một hiện tượng nào đó có thể gây hại đến tính mạng con người [12].

Có thể nói rằng: “Kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mầm non” là khả năng trẻ vận dụng những kiến thức đã học được để nhận diện và xác định cách ứng phó trước những tình huống nguy hiểm, từ đó giúp trẻ thoát khỏi những tình huống nguy hiểm có thể gây hại đến tính mạng trẻ [8].

Hiện nay, các trường mầm non đã bắt đầu quan tâm đến việc rèn luyện kỹ năng sống cho trẻ trong đó có kỹ năng thoát hiểm. Tuy nhiên, qua nghiên cứu chúng tôi nhận thấy phần

lớn giáo viên chưa được tập huấn về phương pháp rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ và trên thực tế giáo viên khi thực hiện còn mang nặng tính kinh nghiệm. Bên cạnh đó, tài liệu về rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ cũng chưa có nhiều. Do vậy, việc giáo viên cần được nâng cao nhận thức và cung cấp các phương pháp rèn luyện kỹ năng, các tài liệu hướng dẫn là điều quan trọng để tổ chức hoạt động rèn luyện kỹ năng thoát hiểm ở trẻ. Ở trường mầm non, mục tiêu của giáo dục kỹ năng thoát hiểm là cung cấp kiến thức, các năng lực để giúp trẻ có thể đề phòng và xử lý trước những tình huống có thể gây nguy hiểm cho bản thân. Nội dung rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi được thực hiện thông qua hoạt động trải nghiệm bao gồm 6 kỹ năng: Kỹ năng thoát hiểm khi có cháy; kỹ năng thoát khỏi môi trường hỗn loạn khẩn cấp; kỹ năng phát hiện nhà có kẻ đột nhập; kỹ năng không tiếp xúc lâu với người lạ; kỹ năng thoát thân khi có kẻ khác tóm chặt; kỹ năng thoát hiểm tránh nguy cơ bị xâm hại. Với lý do trên, nghiên cứu đã tiến hành khảo sát thực trạng về công tác rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi và từ đó đề xuất các biện pháp để nâng cao hoạt động giáo dục kỹ năng thoát hiểm cho trẻ 5-6 tuổi ở các trường mầm non

2. KHÁCH THỂ VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Khách thể nghiên cứu: Nghiên cứu thực hiện với 20 giáo viên và 135 trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại 2 trường mầm non: Trường Mầm non Phong Xuân 1 và trường Mầm non Phong Xuân 2 của huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế.

Phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu được tiến hành chủ yếu bằng phương pháp điều tra qua bảng hỏi. Bảng hỏi được thiết kế nhằm tìm hiểu thực trạng nhận thức của giáo viên về sự cần thiết phải rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ 5-6 tuổi; Nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ... Câu hỏi được thiết kế theo thang Likert năm bậc. Dữ liệu từ phiếu hỏi sử dụng phương pháp thống kê toán học để tính toán số lượng (SL), phần trăm (%), điểm trung bình (ĐTB).

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Nhận thức của giáo viên về mức độ cần thiết rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Bảng 1. Nhận thức của giáo viên về mức độ cần thiết rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

TT	Mức độ cần thiết	Số lượng	Tỷ lệ (%)
1	Không cần thiết	0	0.0
2	Ít cần thiết	1	5.0
3	Phân vân	1	5.0
4	Cần thiết	12	60
5	Rất cần thiết	6	30

Ghi chú: $1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$

Với kết quả ở bảng trên có thể thấy, phần lớn giáo viên đều nhận rõ sự cần thiết của việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở tất cả các nội dung. Điều đó chứng tỏ rằng, nhận thức của hầu hết giáo viên về việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho

trẻ mẫu giáo là rất cần thiết, cần được quan tâm trong các trường mầm non hiện nay. Việc nhận thức được đầy đủ và sâu sắc của giáo viên về rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi sẽ góp phần tích cực trong công tác rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo. Tuy nhiên còn một số giáo viên cho rằng việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ ít cần thiết hoặc phân vân chưa rõ. Do vậy, nhà trường cần có biện pháp để nâng cao nhận thức cho giáo viên nhằm giúp trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi phát triển toàn diện, đáp ứng mục tiêu giáo dục mầm non trong giai đoạn mới.

3.2. Thực trạng rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Bảng 2. Thực trạng về rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trường	Trường MN Phong Xuân 1		Trường MN Phong Xuân 2	
	Số lượng	Tỷ lệ (%)	Số lượng	Tỷ lệ (%)
Các kỹ năng				
1. Kỹ năng thoát hiểm khi có cháy.	9	100	11	100
2. Kỹ năng thoát khỏi môi trường hỗn loạn khẩn cấp.	7	77,8	8	72,7
3. Kỹ năng phát hiện nhà có kẻ đột nhập	7	77,8	7	77,8
4. Kỹ năng không tiếp xúc lâu với người lạ.	9	100	11	100
5. Kỹ năng thoát thân khi có kẻ khác tóm chặt.	9	100	11	100
6. Kỹ năng thoát hiểm tránh nguy cơ bị xâm hại.	9	100	11	100

Kết quả điều tra ở bảng 2 cho thấy, các nội dung rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi đã được các giáo viên tổ chức khá thường xuyên, đều đặn. Như vậy có thể thấy, hầu hết các giáo viên đã nắm được nội dung về rèn luyện kỹ năng thoát hiểm để lồng ghép vào trong các hoạt động hằng ngày của trẻ một cách đều đặn và thường xuyên nhằm trang bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi nắm được những kiến thức và kỹ năng cơ bản để thoát khỏi các mối nguy hiểm đồng thời đưa ra những hành động, ứng xử phù hợp nhằm hạn chế tối đa những mối nguy hiểm đến cho bản thân trẻ. Qua trao đổi với một số giáo viên được biết, mặc dù việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo không chiếm nhiều thời gian, tuy nhiên nhận thấy được tầm quan trọng và cần thiết của việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ nên các giáo viên cũng tranh thủ mọi lúc, mọi nơi, tận dụng những tình huống hằng ngày nảy sinh trong cuộc sống, tổ chức các trò chơi để rèn kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo. Kết quả ở bảng 2 cũng cho thấy, vẫn còn một số giáo viên chưa quan tâm đến nội dung rèn luyện kỹ năng thoát khỏi môi trường hỗn loạn khẩn cấp và kỹ năng phát hiện nhà có kẻ đột nhập. Qua trao đổi về vấn đề này thì một số giáo viên cho rằng trẻ ít rơi vào các tình huống trên nên việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm chưa thật sự cần thiết. Vì vậy, nhà trường cần tổ chức các hoạt động, diễn đàn trao đổi về công tác giáo dục, rèn luyện, giúp giáo viên biết cách tổ chức hiệu quả tất cả các nội dung của kỹ năng thoát hiểm, nâng cao hiệu quả việc rèn luyện kỹ năng sống cho trẻ tại trường mầm non.

3.3. Hình thức rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trường mầm non là môi trường thuận lợi để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ bởi có nhiều hình thức tác động đến trẻ rất hiệu quả. Kết quả thu được cho thấy, hoạt động ngoài trời, hoạt động vui chơi và hoạt động góc được nhiều giáo viên sử dụng để rèn luyện kỹ

năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi (ĐTB lần lượt là: 2,70; 2,5; 2,51). Điều này cũng dễ hiểu bởi hoạt động ngoài trời bao gồm các hoạt động có chủ đích (nhằm rèn luyện một số kiến thức, kỹ năng thoát hiểm cho trẻ một cách khoa học, theo đúng mục tiêu của chương trình), các hoạt động giúp trẻ nhận biết và làm quen với môi trường và cuộc sống xung quanh. Khi trẻ tham gia các hoạt động ngoài trời là trẻ đang khám phá, học hỏi và có điều kiện phát triển tốt nhất những cảm xúc tích cực của mình, qua đó có ảnh hưởng mạnh mẽ nhất định đến việc lĩnh hội kiến thức cũng như kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo một cách tự nhiên và dễ dàng hơn. Đối với trẻ mầm non, hoạt động chơi mang lại cho trẻ trạng thái tinh thần vui vẻ, phấn chấn và dễ chịu. Thông qua tổ chức các hoạt động góc và tạo ra các tình huống giáo dục mà giáo viên dạy trẻ nắm kiến thức và kỹ năng thoát hiểm một cách tích cực, hứng thú đồng thời mang lại hiệu quả giáo dục tốt nhất. Việc tổ chức, bố trí các góc sao cho hợp lý, đảm bảo thuận tiện cho việc hình thành, củng cố kiến thức và kỹ năng cho trẻ là rất quan trọng, thông qua các góc chơi như góc phân vai, góc đóng kịch, góc tạo hình, góc gia đình mà giáo viên cho trẻ được trải nghiệm nhiều vai chơi, tình huống chơi phù hợp với sở thích, hứng thú, khả năng nhận thức và đồ dùng, đồ chơi có trong góc chơi.

Bảng 3. Hình thức rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

T T	Các hình thức	Không bao giờ	Hiếm khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Luôn luôn	ĐTB
1	Thông qua hoạt động có chủ đích.	0	1	6	8	6	2,16
2	Thông qua hoạt động vui chơi.	0	0	5	12	3	2,57
3	Thông qua hoạt động góc.	0	2	6	10	2	2,51
4	Thông qua hoạt động lao động.	2	4	6	5	3	2,00
5	Thông qua hoạt động ngoài trời.	0	0	3	15	2	2,70

Ghi chú: $1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$

Rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ được thực hiện trong giờ học có chủ đích thông qua hình thức tiết học chuyên biệt. Hình thức dạy học trong “Tiết học” hay còn gọi là “Giờ học” giữ vai trò quan trọng trong sự phát triển trí tuệ, kỹ năng của trẻ. Thời gian trên tiết học được quy định cụ thể, rõ ràng đối với từng nhóm, từng độ tuổi. Hoạt động trên tiết học không phải là hoạt động chủ đạo của trẻ mẫu giáo nhưng nó giữ vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng trong quá trình giáo dục trẻ mà không có hoạt động nào thay thế được. Tuy nhiên, với hoạt động rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ, một số giáo viên chưa thực sự tích hợp nội dung này vào hoạt động học hằng ngày của trẻ (ĐTB: 2,16).

Trẻ lứa tuổi mầm non có thể tham gia các hoạt động lao động như trực nhật, chuẩn bị bàn ăn, chơi, ngủ, tự phục vụ như: rửa mặt, rửa tay, đánh răng, mặc, cởi trang phục; dọn dẹp lớp học; góc chơi, sân, vườn, chăm sóc và trồng cây xanh (rau, hoa, cây cảnh...); chăm sóc động vật nuôi (chim, cá, gà, vịt, mèo...). Hoạt động lao động đối với trẻ mẫu giáo không nhằm tạo ra sản phẩm vật chất mà được sử dụng như một phương tiện giáo dục. Trẻ tham gia hoạt động lao động ở trường dưới hình thức tập thể, nhóm, cá nhân. Đây chính là một hoạt động đóng vai trò quan trọng để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo, tuy vậy, một số giáo viên vẫn chưa nhận thức sâu sắc về vấn đề này (ĐTB: 2,00).

3.4. Phương pháp rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Bảng 4. Phương pháp rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

T T	Các phương pháp	Không bao giờ	Hiếm khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Luôn luôn	ĐTB
1	Phương pháp trực quan	0	0	4	12	4	2,43
2	Phương pháp dùng lời.	0	0	2	14	4	2,83
3	Phương pháp thực hành- trải nghiệm.	0	0	1	18	1	2,25
4	Phương pháp phân tích tình huống.	0	0	5	10	5	2,38

Ghi chú: $1 \leq \text{ĐTB} \leq 5$

Trường mầm non là môi trường thuận lợi để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ bởi có nhiều hình thức tác động đến trẻ rất hiệu quả. Kết quả thu được cho thấy, hoạt động ngoài trời, hoạt động vui chơi và hoạt động góc được nhiều giáo viên sử dụng để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi (ĐTB lần lượt là: 2,70; 2,5; 2,51). Điều này cũng dễ hiểu bởi hoạt động ngoài trời bao gồm các hoạt động có chủ đích (nhằm rèn luyện một số kiến thức, kỹ năng thoát hiểm cho trẻ một cách khoa học, theo đúng mục tiêu của chương trình), các hoạt động giúp trẻ nhận biết và làm quen với môi trường và cuộc sống xung quanh. Khi trẻ tham gia các hoạt động ngoài trời là trẻ đang khám phá, học hỏi và có điều kiện phát triển tốt nhất những cảm xúc tích cực của mình, qua đó có ảnh hưởng mạnh mẽ nhất định đến việc lĩnh hội kiến thức cũng như kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo một cách tự nhiên và dễ dàng hơn. Đối với trẻ mầm non, hoạt động chơi mang lại cho trẻ trạng thái tinh thần vui vẻ, phấn chấn và dễ chịu. Thông qua tổ chức các hoạt động góc và tạo ra các tình huống giáo dục mà giáo viên dạy trẻ nắm kiến thức và kỹ năng thoát hiểm một cách tích cực, hứng thú đồng thời mang lại hiệu quả giáo dục tốt nhất. Việc tổ chức, bố trí các góc sao cho hợp lý, đảm bảo thuận tiện cho việc hình thành, củng cố kiến thức và kỹ năng cho trẻ là rất quan trọng, thông qua các góc chơi như góc phân vai, góc đóng kịch, góc tạo hình, góc gia đình mà giáo viên cho trẻ được trải nghiệm nhiều vai chơi, tình huống chơi phù hợp với sở thích, hứng thú, khả năng nhận thức và đồ dùng, đồ chơi có trong góc chơi.

Rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ được thực hiện trong giờ học có chủ đích thông qua hình thức tiết học chuyên biệt. Hình thức dạy học trong “Tiết học” hay còn gọi là “Giờ học” giữ vai trò quan trọng trong sự phát triển trí tuệ, kỹ năng của trẻ. Thời gian trên tiết học được quy định cụ thể, rõ ràng đối với từng nhóm, từng độ tuổi. Hoạt động trên tiết học không phải là hoạt động chủ đạo của trẻ mẫu giáo nhưng nó giữ vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng trong quá trình giáo dục trẻ mà không có hoạt động nào thay thế được. Tuy nhiên, với hoạt động rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ, một số giáo viên chưa thực sự tích hợp nội dung này vào hoạt động học hằng ngày của trẻ (ĐTB: 2,16).

Trẻ lứa tuổi mầm non có thể tham gia các hoạt động lao động như trực nhật, chuẩn bị bàn ăn, chơi, ngủ, tự phục vụ như: rửa mặt, rửa tay, đánh răng, mặc, cởi trang phục; dọn dẹp lớp học; góc chơi, sân, vườn, chăm sóc và trồng cây xanh (rau, hoa, cây cảnh...);

chăm sóc động vật nuôi (chim, cá, gà, vịt, mèo...). Hoạt động lao động đối với trẻ mẫu giáo không nhằm tạo ra sản phẩm vật chất mà được sử dụng như một phương tiện giáo dục. Trẻ tham gia hoạt động lao động ở trường dưới hình thức tập thể, nhóm, cá nhân. Đây chính là một hoạt động đóng vai trò quan trọng để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo, tuy vậy, một số giáo viên vẫn chưa nhận thức sâu sắc về vấn đề này (ĐTB: 2,00).

Để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, giáo viên đã sử dụng cả bốn phương pháp như bảng trên. Tuy nhiên, các phương pháp được giáo viên sử dụng nhiều hơn để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm như: phương pháp dùng lời (ĐTB: 2,83), phương pháp trực quan (ĐTB: 2,43). Phương pháp trực quan là phương pháp cho trẻ quan sát, tiếp xúc, giao tiếp với các đối tượng, phương tiện (vật thật, đồ chơi, tranh ảnh), hành động mẫu, hình ảnh tự nhiên, mô hình, sơ đồ và phương tiện nghe nhìn thông qua sử dụng các giác quan kết hợp với lời nói. Phương pháp dùng lời cũng được giáo viên sử dụng thường xuyên bởi đây là phương pháp sử dụng ngôn ngữ nói, đàm thoại, trò chuyện với trẻ để truyền đạt đến trẻ những thông tin cần thiết. Phương pháp sử dụng lời nói giúp làm bổ sung, chính xác biểu tượng của trẻ về kỹ năng thoát hiểm, các mối quan hệ diễn ra xung quanh mà trẻ đã có được qua quan sát, sử dụng tài liệu trực quan, đồng thời góp phần phát triển sự chú ý, ghi nhớ, tư duy cho trẻ

Tuy nhiên, các phương pháp như thực hành-trải nghiệm và phương pháp phân tích tình huống, đây vốn là các phương pháp rất ưu việt để rèn luyện lại chưa được giáo viên sử dụng, phát huy cách hợp lí. Phương pháp thực - trải nghiệm là phương pháp quan trọng nhằm hình thành kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo. Phương pháp này bao gồm các phương pháp trò chơi, giao việc, trải nghiệm, cho trẻ đọc thơ - kể chuyện, đóng vai... Những phương pháp này giúp trẻ tập thử, bắt chước và tích cực thực hành thường xuyên kỹ năng thoát hiểm. Đây là phương pháp giáo viên khuyến khích trẻ tham gia trải nghiệm thực tế, sau đó phản ánh, tổng hợp lại để cung cấp hiểu biết, phát triển kỹ năng, định hình các giá trị sống và phát triển tiềm năng bản thân trẻ, giúp trẻ có cơ hội thăm dò, thí nghiệm những điều mới mẻ, lí thú từ môi trường sống xung quanh. Đối với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo không phải là rèn luyện theo kiểu lý thuyết suông mà phải gắn liền với tình huống cụ thể diễn ra trong sinh hoạt hàng ngày. Tuy nhiên, qua khảo sát có thể thấy, một số giáo viên rất ít sử dụng phương pháp này để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Do vậy, việc bồi dưỡng, huấn luyện cho giáo viên về sử dụng hiệu quả các hình thức rèn luyện kỹ năng thoát hiểm, đặc biệt là các hình thức mang tính thực hành trải nghiệm là một việc làm cần thiết và cấp bách, phù hợp với xu thế chung của công tác giáo dục hiện nay trong các trường mầm non.

4. KẾT LUẬN VÀ BIỆN PHÁP

Qua việc khảo sát và đánh giá thực trạng rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ ở trường Mầm non Phong Xuân 1 và Mầm non Phong Xuân 2, huyện Phong Điền, Thừa Thiên Huế, chúng tôi nhận thấy: Đa số giáo viên đã nhận thức được tầm quan trọng của việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Giáo viên ở các trường cũng đã thực hiện rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ một cách khá thường xuyên với những phương pháp, hình thức khác

nhau và bước đầu đem lại hiệu quả nhất định. Tuy nhiên, việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ ở trường mầm non vẫn còn nhiều hạn chế. Những phương pháp và cách thức giáo viên sử dụng tuy là phong phú nhưng chỉ là tích hợp vào các hoạt động khác trong ngày của trẻ, nhiều giáo viên chưa xây dựng nên những tiết học chuyên biệt để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ, điều này cho thấy thực tế vấn đề này vẫn chưa được giáo viên và nhà trường quan tâm sâu sắc.

Để nâng cao hiệu quả của việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, chúng tôi đưa ra các biện pháp sau:

Biện pháp 1: Sử dụng tình huống để rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ.

Tận dụng những tình huống nảy sinh trong cuộc sống hàng ngày hoặc tạo tình huống hấp dẫn mang tính có vấn đề để tổ chức rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Việc rèn luyện kỹ năng của trẻ ít có cơ hội được trải nghiệm bằng thực tế sinh động mà chỉ có thể thông qua những tình huống giả định và với việc giải quyết một cách thuần thục những tình huống giả định này trẻ sẽ không bị lúng túng khi giải quyết những tình huống mà trong thực tế trẻ sẽ gặp phải. Việc lựa chọn và xây dựng những tình huống có vấn đề phải gần gũi, thực tế, dễ hiểu, phù hợp với trình độ nhận thức của trẻ sẽ tạo cho trẻ sự hứng thú và duy trì được hứng thú trong suốt quá trình hoạt động, góp phần kích thích sự tò mò ham hiểu biết và là cơ hội để trẻ trải nghiệm những kinh nghiệm của bản thân.

Biện pháp 2: Sử dụng hiệu quả các trò chơi giúp trẻ thực hành các kỹ năng thoát hiểm.

Sử dụng biện pháp trò chơi, tổ chức cho người học chơi một trò chơi nào đó để thông qua đó tìm hiểu một vấn đề, biểu hiện thái độ hay thực hiện hành động, việc làm. Trong đó trò chơi học tập và đóng vai của trẻ mẫu giáo rất thích hợp để giúp trẻ rèn luyện nhận thức và thực hành kỹ năng. Hình thức trò chơi này giúp trẻ nhận biết được kỹ năng thoát hiểm qua việc tiến hành các hành động nhận thức để phân loại các hành vi đúng và sai, nên và không nên. Từ đó, trẻ sẽ có kinh nghiệm thực tế để có thể giải quyết trong những tình huống cụ thể.

Biện pháp 3: Tạo môi trường hoạt động tích cực cho trẻ

Tạo môi trường hoạt động là tạo nên một không gian chơi rộng rãi, thoáng mát, với các đồ chơi đa dạng, phong phú, mới lạ, hấp dẫn cũng như tạo bầu không khí thân thiện, bình đẳng là một việc làm quan trọng trong việc tổ chức các hoạt động rèn luyện kỹ năng. Đặc biệt là trong các trò chơi phân vai, mô phỏng lại các tình huống trong cuộc sống thì việc có các đồ dùng phù hợp để trẻ có thể thao tác sẽ hỗ trợ việc rèn luyện kỹ năng phù hợp. Bên cạnh môi trường vật chất, môi trường tâm lý cởi mở, quan hệ giữa cô và trẻ thân thiện, sự khuyến khích có ý nghĩa vô cùng to lớn trong việc kích thích tạo hứng thú và tính tích cực của trẻ trong khi tham gia các hoạt động rèn luyện kỹ năng nó sẽ tạo cho trẻ nhiều cơ hội nảy sinh ý tưởng chơi, dự định chơi.

Biện pháp 4: Tạo nhiều cơ hội để trẻ được tương tác, trải nghiệm, được rèn luyện kỹ năng

Để rèn luyện và phát triển các kỹ năng thoát hiểm cho trẻ thì quan trọng nhất là phải luôn tạo cơ hội để trẻ được thực hành, luyện tập đều các hành vi thường xuyên, mọi lúc, mọi

nơi có như vậy trẻ mới hình thành nên các kỹ năng một cách bền vững. Việc hình thành kỹ năng được hình thành thông qua tương tác với người lớn, với bạn cùng học. Trong khi tương tác trẻ được thể hiện các ý tưởng của mình, được trải nghiệm, được đánh giá, xem xét về những kinh nghiệm mà mình đã có trước đây.

Biện pháp 5: Tăng cường bồi dưỡng năng lực lý luận và phương pháp rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho giáo viên mầm non

Để làm được điều này, trước hết phương pháp rèn luyện phải là rèn luyện chủ động. Nghĩa là qua các tình huống được phân tích, các trải nghiệm, qua làm việc nhóm, thảo luận, tự rút ra cho mình những bài học hoặc biết cách tự giải quyết trong một tình huống đóng vai, đóng kịch xã hội, phim, tranh ảnh, câu chuyện... Từ đó sẽ rèn luyện được kỹ năng cho trẻ. Giáo viên tại các trường là những người trực tiếp làm việc với trẻ vì vậy họ cũng nên được tham gia những lớp đào tạo bài bản, chuyên nghiệp về nội dung và phương pháp rèn luyện kỹ năng. Rèn luyện kỹ năng là quá trình làm cho người học không chỉ hiểu biết mà còn thực hành và duy trì kỹ năng sống đó trong cuộc sống. Do vậy, không thể áp dụng kiểu rèn luyện một chiều mà phải áp dụng các phương pháp rèn luyện chủ động như thảo luận nhóm, đóng vai,... Với các phương pháp rèn luyện chủ động, người học được tham gia trao đổi, thảo luận, thực hành, giải trí... Để từ đó khám phá và thực hành kỹ năng trong cuộc sống.

Biện pháp 6: Xây dựng nội dung rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ một cách toàn diện, tích hợp với các hoạt động dạy học, hoạt động vui chơi và các hoạt động khác.

Các trường cần rà soát toàn bộ chương trình giáo dục mầm non, xem xét nội dung nào có thể lồng ghép nội dung kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Tùy vào những chủ đề theo tuần, tháng, học kỳ mà giáo viên lựa chọn những kỹ năng sống phù hợp để rèn luyện cho trẻ.

Biện pháp 7: Phối hợp nhà trường, gia đình và cộng đồng trong việc rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ.

Nhà trường và gia đình cần thống nhất nội dung rèn luyện kỹ năng thoát hiểm cho trẻ. Giáo viên hỗ trợ về phương pháp rèn luyện kỹ năng cụ thể cho phụ huynh để họ có thể thực hiện được tại nhà. Phụ huynh theo dõi các nội dung rèn luyện kỹ năng thoát hiểm trên lớp và hướng dẫn thêm con của mình ở nhà. Phụ huynh trao đổi với giáo viên về những biểu hiện của trẻ, những khó khăn khi thực hiện, kết quả đạt được.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hoàng Anh, Đỗ Thị Châu, Nguyễn Thạc (2007). *Hoạt động- Giao tiếp- Nhân cách*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thanh Bình, Lưu Thu Thủy, Nguyễn Kim Dung, Vũ Thị Sơn (2006). *Đề tài nghiên cứu về kỹ năng sống ở Việt Nam*, NXB Đại học Sư phạm.
- [3] Bùi Khiếu Ngọc Lệ Hằng (2012). *Thực trạng kỹ năng giao tiếp sư phạm của giáo viên Mầm non với trẻ ở Thành phố Cà Mau*, Luận văn thạc sĩ Tâm lý học, Trường Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh.

- [4] Nam Hồng, Dương Phong, Ngọc Lan (2009). *Tủ sách trường học an toàn*, <http://www.vinabooks.vn/>, truy cập ngày 18/3/2021.
- [5] L.X.Vygotski (1997). *Tuyển tập tâm lý học*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [6] Trần Thị Quốc Minh (1996). *Phân tích tâm lý tình huống có vấn đề trong quan hệ giữa giáo viên và trẻ mẫu giáo*, Luận án P.TS khoa học sư phạm tâm lý, Hà Nội.
- [7] Nguyễn Bá Minh (2008). *Nhập môn khoa học giao tiếp*, NXB Đại học Sư phạm.
- [8] Hoàng Thị Oanh (2001). *Nghiên cứu Kỹ năng tổ chức trò chơi đóng vai có chủ đề cho trẻ 3-6 tuổi của sinh viên Cao đẳng Sư phạm nhà trẻ mẫu giáo*, Luận án Tiến sĩ Tâm lý.
- [9] Huỳnh Văn Sơn (2012). *Thực trạng kỹ năng giải quyết vấn đề của sinh viên trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, Đề tài nghiên cứu khoa học và công nghệ*, Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh.
- [10] Phương Thảo (2016). *45 cách dạy trẻ tự bảo vệ mình*, <http://www.sachhay.org>, truy cập ngày 15/2/2021.
- [11] Trần Trọng Thủy (1998). *Tâm lý học lao động*, Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [12] UNICEF (2009). *Xây dựng môi trường bảo vệ trẻ em Việt Nam, đánh giá phát luật và bảo vệ trẻ em, đặc biệt là trẻ em có hoàn cảnh khó khăn ở Việt Nam*, <https://www.unicef.org/vietnam/vi/15437.html>, truy cập ngày 16/2/2021.
- [13] Vụ Giáo dục Mầm non (2006). *Phát triển chương trình Giáo dục Mầm non - Kinh nghiệm Singapore*, Hà Nội.

Title: TRAINING EMERGENCY SKILLS FOR KINDERGARTEN 5-6 YEARS OLD

Abstract: Preschool is the most favorable environment for children to develop and practice life skills at preschool age, especially escape skills. The studies show that children's current escape skills are still limited and passive, they do not know how to escape in emergency situations, do not know how to protect themselves from bad situations, and do not know how to search the right help. This article presents the results of a study on the reality of practicing escape skills for 5-6 year olds in 20 teachers of 2 preschools Phong Xuan 1 and Phong Xuan 2 of Phong Dien district, Thua Thien Hue province, Vietnam. Research results show that teachers of these schools have an awareness of the need to practice escape skills for children, but they do not yet have methods and forms to organize training effectively the escape skills for children. On the basis of the current situation study, the article proposes measures to strengthen the training of escape skills for children.

Keywords: Skills, escape skills, preschool children 5-6 years old.